

О ЗНАЧЕЊИМА РЕЧИ СТРАНОГ ПОРЕКЛА У ГОВОРИМА БОКЕ КОТОРСКЕ

Речи које су у страном језику имале само једно значење сачувале су то значење и када су прешле у ове говоре. Осим оваквих речи које су ушле у речник Југосл. ак. (РЈА) и у речник Ивековића и Броза, а које се овде неће наводити, у овим се говорима налазе и ове: *абайн*, *абайна* m [тал.* *abbaino*; прозор на крову куће]; *абрџб*, *абрџба* m [*abbrivo*; кретање чамца или већег брода замахом који добије силом инерције]; *афџи* m (*affitto*; кирија); *афџиуџл*, *афџиуџла*, m (*affittuale*; кирајџија); *арбалуџи*, *арбилуџа* m [*erba luigia* f; врста мирисне биљке]; *ашиџа* f [*ascia, asca*; тесла]; *баркариџл*, *баркариџла* m [*barcaiolo*; човек који се бави превозењем људи чамцем]; *баџибџљ* m [*battibuglio*; врева, збрка]; *баџифџи*, *баџифџа* m [*battifuoco*, венец. *batifogo*; огњило]; *баџо*, *баџла* m, и *баџо* [*baule*; дрвени путни сандук]; *бџ*, *бџа* m [*biso*; грашак]; *бџиџанџи*, *бџиџанџа* m, обично у pl. *бџиџанџи* [*vescicante*; медикамент за лечење, који се ставља на кожу]; *бокџи* m [*bocchè*; „*bouquet*“; букет]; *бордунџо*, *бордунџла* m [*bordonale*; балван]; *браџера* f [*brazzera*; врста малог брода с једном катарком]; *бранџин*, *бранџина* m [*branzino*; врста рибе која се обичније зове љубљај; у другим говорима лубин]; *брџенке* f, pl. t, и *брџенџе* [*bronchie, branchie*; шкрге]; *брџиџула* f (*briscola*; врста игре на карте); *брџфуо*, *брџфула* m [*brufolo*; бубуљица]; *брџш*, m [*brosso*; украсна златна прибадача]; *бруџиџулин*, *бруџиџулина* m [*brustulino, brostolin*; справа у којој се пржи кава]; *буџо*, *буџџла* m [*bozzello*; колотура]; *будџи* m [*puddingo, bodino*; врста слаткога]; *буџанџа*, *буџанџа* m [*buganza* f; *руџа*, озебина]; *букаџриџа* f [*bossa porta*; главни отвор на палуби брода]; *буџиџиџер*, *буџиџиџера* m [*bottegajo, bottegaro*; дуџанџија]; *цаџун*, *цаџуна* m [*zappone*; трнокон]; *цаџанџа* m [*ciavat* ta; папуча]; *цукарџера* f [*zuccheriera*; шећерњача, посуда у којој се држи шећер на столу; према овоме и према *солџера*, *saliera*, посуда за со на столу, направљено је и *џеџиџера*: посуда за пепео и отпатке од цигарета]; *цуџуо*, *цуџула* m [*ciuffo, zufolo*; дуже пуштена коса над челом у муш-

*) Ова кратица за талијански језик неће се даље понављати, јер су све речи из истог језика; исто тако ни кратица венец. (венецијански) за одговарајуће дијале катске варијанте наведене чешће поред књижевне речи, или, ређе, саме.

карца]; *ђедарам*, *ђедарма* m, *ђендарам*, и *džandar* [gendarme; жандар]; *ђелати*, *ђелати* m [gelato; сладолед]; *ђелатина* f; [gelatina; пиктија]; *ђираволта* f [giravolta; потпуни окрет око себе]; *ђојашоли* m, pl. t. [giocattole; играчке]; *фајџи* m [fagotto; завежљај]; *факџин* *факџина* m [facchino; носач]; *фанела* f [flanella; врста танке памучне тканине]; *феријада* m [ferriata; гвоздена решетка]; *филгешијања* f [fil di Spagna; бела и тврда струна за коју се везује удица]; *фогђера* f [foghera; гвоздена посуда у којој се држи жерава]; *фџка* f [foca; туљан]; *фрешкџн*, *фрешкџина* m [freschino; у изразу: смрди од фрешкина; каже се за неугодан мирис у посуди за јело од покварених остатака, особито од јаја]; *фунерџо*, *фунерџала* m [funerale; спровод мртваца]; *јарофалин*, *јарофалина* m [демин. од garofano; каранфилићи, миродија]; *јојунина* f [cotónina; грубо платно]; *јрајшатијер*, *јрајшатијера* m (od grattare; grattugia; кухињска справа за рибање сира и др.); *јванија* f [quanto m; рукавица]; *јваргабџишко* m [guardaboschi; чувар шуме]; *јварницијџн*, *јварницијџни* f [guarnizione; декорација, украсни део нечега особито одела; од guarnire, гварнити; у Дубр. гварнишкати]; *кацарџола* f [cazzarola; кастрола]; *кацабџа* f [cacciavite; оруђе којим се зашарафљују шарафи]; *калијџер*, *калијџера* m [caligaro; ципелар]; *камижџи* m [camiciotto; нека врста кошуље]; *каницонџишица* f [canzonetta; мала песма]; *каофанџа*, *каофанџа* m [cavafango; глибодер]; *кајунџера* f [sarponiera; дрвена кућица у којој се држе кокошке]; *кароџада* f [cogazzata; оклопњача, оклопљени ратни брод]; *кођунџада* f [cotognato m; слатко од дуња]; *кџо* m [suoco, cogo; кућар]; *кџџ* m [comò; ниски ормар са самим ладицама]; *контрајџез* m [contrappeso; протутежа]; *лашиџик* m [gomma elastica; гумиластика]; *лазање*, gen. pl. *лазања* f [lasagne; резанци]; *лавамџн*, *лавамџна* f [lavamane; умиваоник]; *лаванџера* f [lavandera; праља]; *лебџи* m, *лебиџада* f [libeccio, libecciate; југозападни ветар]; *лишипџера* f [risipola; црвени ветар]; *луџ* m [lucio; врста рибе]; *мацкаџн*, *мацкаџна* m [импрт. сложеница од ammazzaге и сане; стрводер]; *манџуџина* f [mandarino; мандарина, врста наранче]; *мџрач*, *мџрач* m [marzo; месец март]; *мџраца* f [marcia, marza; гној из ране]; *маџна* f [maona, брод за пренашање терета у луци, који не може сам да се креће, него га вуку реморкери]; *миниџера* f [miniera; рудник]; *миџро-киџиџи* m [microscopio; повећало]; *мобиџа* f [mobilia; покућство]; *монџџн*, *монџџина* m [montone; хрпа]; *монџџура* f [montura; војничко одело и друга слична]; *мрџин*, *мрџина* m (merlino „die marleine“; врста танког шпага за рибање); *мудџание* f, pl. t. [mutande, доње гаће]; *мџлица* f [mula; папуча]; *музариџола* f [museuola; направа која се меће псима на њушку да не уједају]; *наџо*, *наџла* m (nolo; бродарина за терет, који носе теретни бродови); *оринџо*, *оринџала* m [originale; ноћни суд]; *јаломаџар*, *јаломаџара* m [palombago; гњурац]; *памидџола* f [pomidoro m; рајчица]; *јаниџијања* f [rantegana; врста великог миша који силази и у море]; *паџара* f [passara; чамац са четвртастим стражњим делом]; *јелеџина* f [pellegrina; пелерина]; *јенџо*, *јенџола* m [prendolo; њихало]; *јешџијада* f [pesce spada; врста рибе са дугим оштрим кљуном, sciphias]; *пиџуџада* f [poggiuolo, -ata, -ada; дугачко седиште од камена; поред пиџо, в. RJA]; *јолиџа* f [polpetta; ћуфта]; *јомџџер*, *јомџџера* m [pompiere; ватрогасац]; *јроџура* f (prociuga; пуномоћ); *реџам* m (ricamo; везење); *ремуџаџур*,

ремућагура, *m* [rimorchiatore; брод који вуче друге, риморкер]; *сабијун*, *сабијуна* *m* [sabbione, sabìon; крупнији песак]; *сакети* *m* [sacchetto; мали сак]; *салам* *m* [salame; салама]; *сурјагуна* *f* [камен употребљен место сидра; сургат, лат. submergo; спустити сидро; сургат се, усидрити се]; *сворцин*, *сворцина* *m* [spago forzin; врста танког канапа за рибање]; *шалоти* *m* [salotto; мања пролазна соба]; *шартиур*, *шартиура* *m*, и *шалиур* [sartore; кројач]; *шартиа* *f* [sarta; кројачица]; *шијун*, *шијуна* *m* [scione; вихор]; *шијунада* *f* [scionata; у аугментативном значењу: јачи и дуготрајнији вихор]; *шкина* *f* [schiena; леђа]; *шкудела* *f* [scodella; велика шоља]; *шкрпијун*, *шкрпијуна* *m* [scorpione, scarpione]; *шкџмбар*, *шкџмбра* *m* [scombro; скуша; у Дубр. врнут; врста рибе слична локарди]; *шкурета* *f* [scureta; тања, фабрички израђена даска; дебла је тавола, tavola]; *шкџрија* *f* [scuriada; бич којим се гоне коњи у колима]; *шујаман*, *шујамана* *m* [asciugamano; пешкир, ручник]; *шабар*, *шабара* *m* [tabarro; дугачки зимски капут]; *шаша* *f* [tassa; такса]; *шабалуо*, *шабалула* *m* [tovagliolo; убрус]; *шабулин*, *шабулина* *m* [tavolino; мали сто]; *шела* *f* [tela; платно]; *темперин*, *темперина* *m* [temperino; перорез; поред *бришулин*, *бришулина*, *britolin*, од наше речи бритва; од исте речи *бришуела*: две лимене плочице, састављене осовином око које се окрећу врата ормара и сл]; *шимунџер*, *шимунџера* *m* [timoniere; кормилар на броду]; *шџџањ* *m* [totano; врста великог олигња]; *шџналет* *m* [tornaletto; застори око старинске постеље; изашли из употребе]; *валџа* *f* [valigia; ручни путни куфер]; *вогада* *f* [vogata, vogada; замах веслом код се вози]; *врџџ* *m* [verzotto; врста купуса, кел]; *зивацети* *m* [sgvazetto; гулаш]; *жумџети* *m* [giubetto, giubba; врста одеће за горњи део тела]; *абрумџи*, *абрумџам* *tr. pf.* [abrumare; намамити рибу помоћу мамца који се баца у море]; *афиџџи*, *афиџкаџи* *tr. pf.* [affittare; издати стан под кирију]; *анкорат* *tr. pf.* [ancorare; укотвити; ancorarsi, ancorat се]; *бешкоџаџи* *tr. pf.* [biscottare; по други пут испећи хлеб тако да постане тврд]; *бунаџаџи* *intr. pf.* [abbonasciare, bonasciare, bonazzar; утишати се (о ветру)]; *десформџи* *tr. pf.* [desformare, disformarsi, учинити да нешто изгуби правилну форму; изгубити форму]; *десколаџи* *tr. pf.* [scollare, descolar; одлепити нешто што је прилепљено лепилом]; *дестџаџи* *tr. pf.* [distaccare; одлепити]; *дестџираџи* *tr. pf.* [destirar; rastegnuti]; *диџџерџи*, *диџџерџим* *tr. pf.* [digerire; пробавити]; *дисеџаџи* *tr. pf.* [disegnare; нацртати]; *фодраџи* *tr. pf.* [foderare; fodera, fodra; ставити потставу; и fig.: фудрати се = најести се: добро смо се фудрали]; *имбаркаџи* *tr. pf.* [imbarcare; увући у чамац или брод; имбаркат се, укрцати се]; *имбуфаџи* *intr. pf.* [imbuffare; забрекнути, од влаге добити већи волумен; отећи]; *имџаџаџи* *tr. pf.* [impassare; замотати и повезати]; *имџеџаџи* *tr. pf.* [impegnare; дати у залог]; *инџаџаџи* *se pf.* [fallarsi, infallarse; у забуни погрешити у рачуну]; *инџамеџаџи* *se pf.* [infamigliarsi; створити себи породу]; *инџформџи* *se pf.* [informarsi; обавестити се о чему]; *инџрошат* *se pf.* [ingrossarsi; одебљати]; *инколаџи* *tr. pf.* [incollare; прилепити лепилом; уштиркати]; *исџаџи* *tr. pf.* [issare; подигнути; прво: подигнути једро, а затим и друго; refl.: исати се]; *калџулаџи*, *карџулаџи* *tr. impf.* [calcolare, calcolare; рачунати]; *камџиџаџи* *tr. pf.* [cambiare; променити]; *маниџаџи* *нечим impf.* [maneggiare, manizar; руковати нечим]; *мџенџоваџи* *tr. impf.* [menzionare;

спомињати]; *йомйай* tr. impf. [rompare; црпсти сисаљком]; *раниагай* intr. impf. [rangagnare; клопотати]; *рефулижай* intr. impf. [refoleggiare]; *сегай* tr. pf. [segnare; обележити]; *сеғалай* tr. pf. [segnalare; дати знакове заставом, сигнализирати]; *сиђилай* tr. pf. [sigillare; запечатити]; *скурлај* tr. pf. [scorlar; покупити кашиком неко јело у посуду, нпр. скоруп]; *шуфйай* tr. pf. [soffegare; динстовати]; *шуйай* tr. impf. sciugare, asciugare; трти и тако уклањати текућину]; *умидай* tr. intr. pf. [umidire; овлажити, постанути влажан]; *врнижај* tr. pf. [verniciare; превући глазуrom]; *збришай* intr. pf. [sbrisciare; оклизнути се].

Овде спадају и многобројне речи којима се означају разне радње и предмети из поморског живота које су обрађене особито у речнику Југосл. ак., у „Туђицама” Л. Зоре и у „Pomorskoj i ribarskoj terminologiji” П. Скока. Словенима који су дошли на Јадран непозната је била до тада морска фауна и многобројни начини и средства рада у поморском и рибарском животу. Са новим предметима и радњама с којима су се упознали, упознали су и речи које их означају и примили их као средство које им је било потребно за споразумевање у поморској и рибарској пракси. То су углавном биле речи које су имале само једно значење, јер су обично означавале само један, ужи појам.

*

Ако је реч у језику из којег је узета имала више значења, она је узета у највећем броју случајева само у једном значењу и то најужем. Полазећи од гледишта да је значење речи важније него скуп гласова којима се оно означаје, могло би се узети да свако поједино значење претставља посебну реч. С таквог гледишта могло би се рећи да је и у овим случајевима реч примљена у свом потпуном значењу, али да је изгубила везу са другим појмовима означеним у језику истим скупом гласова или кореном. Такве су многе речи међу онима које су ушле у РЈА. Осим њих такве су и ове: *аћейџа* f [acetosa; не означаје биљку него само пиће од зашећерене воде и још неке примесе]; *барбетта* f [barbetta; нема демин. значење од barba, него само означаје коноп којим се везују чамци]; *баретта* f [barretta; означаје само капу са чеоним ободом]; *аморин*, *аморина* m [amorino; означаје само једну врсту цвета, резеду]; *башаментај*, *башамента* m [bassamento, abbassamento; не значи снижавање, него само боју при дну зида у собама, која се разликује од остале боје зида]; *башура* f [bassura; низина, ниско место; чува своје главно значење, али нема других значења која су забележена у речницима тал. језика]; *батитур*, *батигура* f [battitore; не означаје лице које удара, него само алку на капији]; *баварин*, *баварина* m [baverino; не значи оватник на капуту, него убршчић који се везује детету испот грла кад прима храну]; *бава* f и *бавица* [bava di vento; значи само лаган ветар]; *боргура* f [bordo, bordatura; означаје само украсне израде око рубова хаљине]; *брушкџ*, *брушкџина* m [brusca, bruschin; означаје само тврду четку којом се перу подови]; *бусетта* f [buso; buseta; само прорез на оделу кроз који се провлачи дугме]; *ћондуо*, *ћондула* m [ciondolo; не значи њихало, него само неке ситне женске металне украсе]; *дебулџа* f [debolezza; слабост, само

у мору у величини шаке]; *таваља* f [tovaglia; само застор за столове]; *табола* f [tavola, само врста даске у индустриској производњи]; *танф* m [tanfo, tufo; неугодан задах из грла, и сл.]; *важ*, *важа* m [vaso; означаје само посуду од лима или од стакла са заклопом]; *вешта* f [veste; само женско одело]; *вија* f [via; само правац кретања]; *вијаџ* m [viaggio; само: дуже путовање бродом и железницом; глагол: *вијаџати*, viaggiare, путовати бродом]; *вишта* f [vista; вид]; *влаш*, *влиш* m [volto; свод; и маска која се ставља на лице]; *жонта* f [giunta, zonta; додатак купљеном месу]; *жвељарин*, *жвељарина*, m [svegliarino; само: будилник]; *телѐр*, *телѐра* m [telaio, telèr] има два значења: ђерђеф и оквир стакленог крила на прозору, али не значи разбој, стан и др. као у тал.; *акостаати* tr. pf. [accostare; само: лађу; пристанути њом уз обалу]; *апресаати* intr. pf. [appressare; само у игри: бацити куглу тако да се што више приближи циљу]; *апеттаати* tr. pf. [appettare; само: прилепити]; *арбураати* tr. pf. [albergare, inalbergare; само fig.: подигнути нешто тако да стоји усправно]; *арубаати* pf. [arrivare; само intr.: допутовати]; *атакаати* tr. pf. [attaccare; само: прилепити]; *гесбаати* tr. pf. [disfare, desfar; разметнути, раставити у саставне делове]; *гезрагаати* tr. pf. [disgradare, desgradar; лишити чина]; *ђусијаати* tr. pf. [aggiustare; казаљку сата тачно наместити]; *ђугаати се* у некога impf. [fidare; само refl.: fidarsi di qcn; поуздати се у некога]; *ђумаати* tr. intr. impf. [fumare; пушити, односи се само на уживање никотина]; *имбрагат* tr. pf. [imbracare, imbragar; обухватити петљом од конопа]; *имбруљаати* tr. pf. [imbrogliare; преварити некога у новцу]; *имјосијаати* tr. pf. [impostare; предати писмо на пошту]; *инџеџаати се* pf [ingenarsi; домисли се начину извршења неког физичког рада]; *инфамељаати се* pf [infamigliarsi; створити себи породицу]; *инфашаати* tr. pf. [infasciare; само у медиц. значењу: повезати неки део тела]; *инфјамати се* pf. [infiammarsi; само у медиц. значењу: запалити се; кад настане болесно запаљење]; *инфисаати се* pf. [fissarsi; душевно оболети од идеје фиксе]; *инјошвабаати*, *јошвабаати* tr. im pf. [ingusciare, ingossar; стављати туки храну у грло да се боље утови, шопати]; *инкапелаати* tr. pf. [incapellare; савијено уже навући на нешто; супротно је дескапелат, discapellare]; *инкашаати* tr. pf. [incassare; утерати новац пригодом неке приредбе; углавити дрво једно у друго тако да се добро приљуби]; *инкрожаати* tr. pf. [incrociare, incrosar; укрстити, само једра]; *интавулаати се* на нешто pf. [intavolare; провести кроз судске књиге своје право на неку имовину]; *интеџдиџи се* impf. [само refl., intendersi: разумети се у нешто]; *интираати* intr. pf. [intrare, entrare; ући, са експр. нијансом; каже се само за чељаде; обичније refl. са значењем: наћи се, нпр.: интра се по нека гњила јабука]; *инвештишти се* pf. [investire, investirsi; сударити се, due navi che s investono; intr.: ударити у стене или обалу]; *искаријаати се* pf. [discaricarsi, scaricarsi; само са значењем: scaricare il ventre]; *каријаати* tr. pf. [caricare, cargar; само са fig. значењем: у неко јело ставити много зачина; такво је јело каргано, претоварено; прекаргат значи преоптеретити неки чамац]; *консумаати се* pf. [consumarsi; потрошити се; каже се само за текућину у јелима кад због дуготрајног кухања испари]; *кунфинаати се* с нечим impf. [confinare; граничити с нечим]; *ларјаати* tr. pf. [allargare; одалечити чамац од обале; и fig. у

изразу: он се ларгао од краја, са значењем: почео се слободније владати]; *лимаи* tr. pf. [limare, глачати лимом]; *лушираи* tr. pf. [lustrare; истрљати неки предмет тако да постане светао, нпр. ципеле; fig. луштрат се значи припити се; луштран, луштар значи припит]; *манијеџаи* tr. impf. [mantenere; mantenere; издржавати некога]; *марцаи* intr. impf, -се pf. [marcire; испуштат гној, гнојити се, о рани]; *молаи* pf. [mollare; само tr.: попустити коноп; спустити нешто помоћу конопа]; *пестјаи* tr. impf. [pestare; тући месо да постане мекше]; *пешкаи* intr. impf. [prescare; газити, т. ј. колико лађа тоне према својој тежини; за човека који је плитак каже се fig. да мало пешка; у игри као tr. pf. значи узимати или узети по реду карту за играње]; *пјејаи* tr. pf. [piegare; превити неку тканину или папир]; *пођаи* intr. pf. [poggiare; окренути брод низ ветар; супротно: орцаг, орзаг]; *пољбераи* tr. pf. [polverare; напашити кожу пудером]; *рашијаи* tr. pf. [raspare; остругати, углачати дрво рашпом]; *ришкларјаи* се pf. [riscaldarsi; нажепсти]; *ритардаи* intr. pf. [ritardare; задопнити, само о прометним средствима; ритард, ritardo, задоцнење]; *сијејаи* tr. pf. [spiegare; протумачити]; *скицаи* tr. pf. [schizzare; неку савитљиву материју притиснути тако да изгуби правилну форму]; *стабилити* се pf. [stabilire; само refl., о времену: бријеме ће се стабилит]; *сегјаи* tr. impf. [segare; пилити, и fig. футуре]; *скадаи* intr. pf. [scadere; истећи; само о року]; *скураи* се pf. [scurare, oscurare; само refl. смрачити се, oscurarsi]; *шпалмаи* tr. pf. [spalmare; намазати штропе на веслима да по њима боље склижу; fig. у претњи: шпалмаћу ја њему, ја!]; *штампаи* tr. pf. [stampare; штампати слова; и са се: видети у машти нешто што не постоји, причинити се]; *штиваи* tr. pf. [stivare; пажљиво сложити неке даске и сл.]; *штирукаи* tr. pf. [strucar; смечити грожђе у бачви да би се од њега добило вино]; *штускаи* tr. pf. [stuccare; само закатити, испунити пукотине китом]; *тамбураи* intr. impf. [tamburare; ударати у бубањ или тамбуру]; *торнаи* intr. pf [tornare; само у раду: окренути у супротном правцу ручку којом се врти нека справа]; *трајаи* tr. pf. [trattare; послужити слатким и пићем; *трајаменаи*, *трајамениа* m, такво чашћење]; *сусјенди*, *сусјендим* tr. pf. [sospendere; нешто што је у лабилном положају подижући придржати да не пане]; *заминаи* tr. pf. [esaminare; испитати некога о нечему]; *филаи* impf. [filare] има више значења: intr.: ступати, у подругливом значењу; свећа фила када кроз цилиндар пусти трак светла који испушта чађу; tr.: кидати шунку на танке листове; рибајући попустити шпаг, али нема значења прести и др.

Некад је теже некад лакше поставити границу између значења стране и домаће речи, које је шире: *фанаи*, *фаниа* m [fango; фанаг се више односи на блато на дну мора, а глиб више на блато на копну; границе између ових значења нису чврсте, јер реч фанаг може да означаје и блато на копну, па је од именице направљен и глагол: исфангат, нпр. цреве, изблатити ципеле]; *филижел* m [filo, filello; означаје узицу којом се везују ципеле, пертлу, и посебну фабрички израђену уску врпцу; домаћа реч узица означаје друге врсте танких уза]; *фојун*, *фојуна* m [fogon, focolare; означаје високо модерније саграђено огњиште; домаћа реч огњиште има опште значење, а у посебном означаје ниско,

примитивније грађено огњиште]; *tōū, iōūā* m [gotto; означаје чашу уопште, а домаћа реч чаша позната је из многобројних народних песама које се ту певају; особито се спомиње у почашницама; према томе домаћа је реч добила више песничко значење; тако је код најстарије генерације, из чијег су говора ове речи највише и белешене, а данас реч гот, као и многе друге под утицајем књижевног језика излази из употребе, па реч чаша опет добија своје некадашње значење; деминутив од gotto: *gotesin, iōūejin, iōūejina* m, значи само чашицу из које се пију алкохолна пића, а мала чаша се зове *gotūh*]; *kalī, kalīa* m [caligo; употребљава се за ознаку јаке, густе магле на мору, а магла има опште значење и, посебно, магле на копну]; *ūāīāber* m [paravego; означаје питоми мак, а домаћа реч мак означаје дивљи]; *ūasabrōd, ūasabrōda* m [passabrodo; означаје фабрички израђено цедило за јуху и сл., а реч цједило задржала је опште значење]; *ūabēr, ūabēra* m [ravego; означаје фабрички израђен стењ за свеће, а стијењ означаје домаћи који се прави од памука и ставља у разне посуднице напуњене уљем]; *trāpuła, f* [tarpola; гвоздена справа која се додиром склопи, а служи за хватање животиња]; *būcio* n [vizio; означаје ружну навику, страст према нечему лошем, као нпр. према алкохолу, а реч мана има опште значење које обухвата и реч *difet* m difetto, физички недостатак]; реч шпорак, -а, -о [sporco] истиснула је реч прљав, а понта *f* [punta] реч рт, Слом CV 222]

*

Речи о којима је до сада било говора узете су углавном зато да би се њима добило неко ново значење, или нека нова нијанса у значењу, у смислу чисто интелектуалном.

Међутим има речи које су примљене из чисто експресивних, осећајних разлога. Нпр. угодно се осећање везује за речи: *aleirija* f [allegria; веселје]; *belēca* f [bellezza; лепота; кè белеца! che bellezza!]; *delicija* f [delizia; уживање]; *guberijimēnai, guberijimēnija* m [divertimento; забављање]; *basīagūr, basīagūra* m [глагол. им. од bastare; ваљан, способан човек]; *дењдз, а, о* [degnoso; чељаде које није охоло него је свакоме приступачно] *кораћдз, -а, о* [coraggioso; храбар; *корāћ* coraggio, храброст]; *жинијил, а, о*; [gentile; нежан]; *gubērini se impf.* [divertirsi; забављати се]; *tōdini, tōdim, intr. impf.* [godere; уживати], *морижаи* intr. impf. [amoreggiare; проводити љубав]; узвици: *адјо!* [addio]; *кебѐло!* [che bello! што је лијеп, -а, -о! у Котору: кè лијеп!]; *кенѐба?* [che nova? што има новог?!]; неугодна осећања везују се за речи: *geziračija* f [disgrazia; несрећа]; *касији* m [castigo; казна]; *сконтрагūra* f scontradura; опасно невреме; *шиоркеца* f [sporchezza; прљавштина]; *бакани, pl. t.* [bassano; непристојна бука; слично знач. бурдјо, бурђели, bordello]; *ћакулеф, pl. t.* [ciaccolone; брбљарије; ћакулат, ciaccolate, брбљати]; *ћакулон, ћакулѐна* m [ciaccolone; брбљавац]; *ћакулѐна* f [ciaccolona; брбљавка]; *десијурб* m [disturbo; досађивање]; *офеза* f [offesa; увреда]; *шѐне* f, pl. t. [чињет шене = пренемагати се; scene, pl. од scena]; *мужодуро* [musoduro; држи мужодуро; прави тврдо, љутито лице]; *деспечит* tr. impf. [dispettare; правити инате]; *инирамезаи се pf.* [intramezzarsi; увући се негде

то је пошло сотомавија, т. ј. украдено; *алтхроке* [altrochè = друго него; нпр.: Он је ваљан, алтхроке Петар = ... какав Петар!]; *верамѐније* [veramènte; уистину]; *дѐнке* [dunque, donса, дакле; у сличном значењу и инсѐма, insomma]; *иштанто* [in tanto; међутим; са значењем као у примеру: итанто се он њему добро осветио!]; *нијанка* [ne anche; нити; нпр.: није ми дао нијанка једну кап воде!; нешто друкчије у примеру: нијанка да са му ја слуга!]; *иерфин* [perfin; чак; само у значењу као у примеру: перфин га је тукао!]; *иерфѐрца*, *иерфѐрца* [per forza, pеrforza; на силу, силом; само у свези са и: оћеш и префорца!]; *сотобрѐцо* [sotto braccio; испод руке, ићи са женском]; *сотѐсора* [sottosopra, sotosѐra; у нередy, изнеређено: све је сотѐсора]; *ићѐто-нѐто* [schietto, netto; чисто и бистро; само у вези с глаголом рећи: рекао сам му шћетонето]. Глаголи: *аграмѐи*, *аграмѐам* tr. pf. [aggrappare; уграбити; императ. узвик: агрампа! aggrappa]; *аиванѐи* tr. pf. [agguantare; ухватити нешто што се додаје; императ. узвик: агванта! agguanta!]; *ајрумѐи* tr. pf. [aggrappare; згрнути: агрумали туђе]; *аквѐи* tr. pf. [aquistare; присвојити неку имовину]; *акужѐи* tr. pf. [accusare; пријавити некога суду; у изразу: море акужава има значење обавештавати; тако се каже када велики морски таласи наговештавају рђаво време]; *алеграѐи* се pf. [allegarsi; развеселити се]; *алонѐанѐи* tr. pf. [allontanare; удаљити; чешће refl. алонтанат се, allontanarsi; обично fig.: он се алонтанао од њих = он се с њима мало или нимало дружи]; *асалѐи* tr. pf. [assaltare; напанути на некога]; *асѐи* некеме impf. [assistere; помагати некеме]; *азардаѐи* се pf [azzardarsi; усудити се]; *бацилат* intr. impf., и *бацигат* [bazzicare; бринути се, имати главобоље око ситница]; *бижѐи* intr. impf. [bisegar; мотајући се тамо-амо преврћати ствари, као тражећи нешто]; *бронѐуѐи* intr. impf. [guñjати и псовати у исто време]; *бѐмбиѐи* intr. impf. [bombare; пити; у дет. гов.]; *ћуѐи* tr. impf. [ciucciare; сисати]; *гезѐи* се pf. [disgustarsi; изгубити угодно осећање]; *гесѐруђѐи*, *гесѐружѐи* tr. pf. [distuggere, destruzer; похарати, уништити]; *гивѐи* intr. pf. [diventar; постанути нешто: он ти је дивентао велики човјек!]; *гѐи*, *гѐи*, -им intr. impf. [dipendere; овисити о некеме]; *губѐи* intr. impf. [dubitare; сумњати]; *фѐи* се у *коѐа* impf [fidarsi di qcn.; уздати се у кога]; *фикаѐи* tr. pf. [fiscare; забити]; *фишѐат* intr. impf. [fischiare; звиждати]; *имбатѐи* се на некога [imbattersi in qcn; наићи на некога]; *имбѐлиѐи*, *имбѐлим* tr. pf. [imbellire; улепшати]; *имѐјанѐи* tr. pf. [impiantare; неочекивано оставити некога, особито у шетњи или некој другој забави, и прићи другоме]; *инѐурмаѐи* tr. pf. [од ciurma, zugma; окупити људе да нешто изврше; подругљиво цурма = гомила људи, особито дече; за коловођу такве гомиле рече се да је *каѐуриѐи*, ген. *каѐуриѐина*; caporione]; *инканѐи* се pf [incantarsi; запањити се]; *инѐи* tr. impf. [invidiare; завидети]; *извѐи* intr. pf. [inventare; измислити, излагати]; *ижвѐи*, *ижвѐим* intr. pf. [svampare; исхлапити, побенавити]; *каѐи* intr. pf. [capitare; ненадно доћи, појавити се]; *каѐѐи* tr. impf. [cazzottare; ударити некога шакама; дат му неколико каѐота; каѐота f, cazzotto m, шака]; *каѐи* tr. pf. [castrare; некога јако изударати, или непријатеља потући]; *комѐи*, *комѐрим* intr. pf. [comparire; појавити се]; *конфѐи* се pf. [confondersi; збунити се];

комплиментирай intr. impf. [complimentare; обичније: чињет комплименте]; *консолај* tr. pf. [consolare; утешити]; *контрестирај* intr. impf. [contrastare; препирати се]; *либерай се* pf. [libberarsi; ослободити се]; *маршај* intr. impf. [marciare; корачати војничким кораком; ова је реч вероватно прво дошла из војске, за време млетачке републике, али је по доласку аустријске власти замењена глаголом маширати, једином на -ирати, нем. -igen; глагол маршај задржан је у подружљивом значењу: шетати се у веселом расположењу]; *маркај* tr. pf. [marcare; обележити]; *набумбај се* pf. [abbombarsi, imbeversi; напити се]; *натринкат се* pf [trincare, нем. trinken; напити се алкохолног пића]; *облегај се* pf. [obbligarsi; обавезати се]; *осервај* tr. pf. [osservare; опазити нешто у нечијем понашању]; *опуњниј се*, *опуњим се* pf. [oponere, oponer]; *паћугат* intr. impf. [pasciucare; вршити неке ситне и досадне послове; *иаћуј*, *pasciucio*]; *презентирај се* pf. [presentarsi; појавити се, приказати се]; *рангај* tr. pf. [arrangiare; уредити, поправити]; *решивеј* tr. impf. [rispettare; поштовати]; *самбисај се* pf. [subbissare, inabissarsi; стрмоглавити, срушити се у провалију]; *снервај* tr. pf. [snervare; нервирати]; *сџранџушај* intr. impf. [strangosciare; онесвестити се; панути у афан, affanno, несвест]; *шкањај* [scannare; заклати]; *шкоћинај* [scoppiare; букнути]; *швогат се* pf. [svogarse; искалити се]; *шокај*; [тока ме, те, итд.; морам, ред је на мене; и мене ће токат = и ја ћу морати] Императиви: *фѐрма* [ferma, fermare; заустави, зауставити]; *мѐла* [mola, импрт. од mollare, спустити]; *џса* [issa, issare; подигнути]; *џџра* [viga, vigare, подигнути у вис помоћу колотура].

*

Неке речи које су примљене у свом правом, основном значењу употребљавају се и у фигуративном. Таква је нпр. реч макако m [macaso, мајмун], којом се неозбиљан и смешан човек упоређује са мајмуном. Такве су и неке од оних које се налазе у RJA као: бештија, крневао и др. У колико у српскохрв. језику није познато право значење једне речи, не може доћи до израза ни фигура или троп који је од ње направљен; она је немотивирана. Такве су речи: *франзејше* [види стр. 191, поређење шишки, коса које женским падају на чело, са ресама на рубовима разних тканина]; *џџла* [gola; савијено гвожђе које обухвата и придржаје катарку на чамцу упоређује се са грлом]; *кајџо* [саро; поређење односа старешине према њему подређенима са односом главе према телу; поређење као у домаћој речи главар; исто је поређење и у речи капетан, capitaneus, capitano, али то је поређење затамњено већ и у романским језицима]; *карџња* [saogna; поређење лењог и по карактеру одвратног човека са стрвином]; *камџана* [sampana; поређење стакленог звона за лампе са звоном]; *камџанџела* f [sampanella; поређење једног цвета са звонцем]; *лања* [lancia, lanza; поређење са копљем мотке на коју се ставља застава; такво је поређење и у српскохрватској књижевној речи за овај предмет]; *луна* [luna; довођење у везу ненадног нерасположења човека са утицајем месеца]; *џџџера* [virega; упоређење зле жене са змијом;] глаголи: *булијај* [bulicare,

bulegar; са врењем се упоређује лака узнемиреност морске површине коју проузрокује јато ситнијих риба]; *роњати* impf. intr. [rónare; упоређује се гуњћање човеково са роктањем свиње; в. стр. 190]; *сакрификати* се [sacrificarsi pf.; живљење скученим животом упоређује се са жртвовањем]; *жбељати* се pf. [svegliarsi; развијање нечије воље за радом и радне способности упоређује се са буђењем]; и др.

У свим овим речима у српскохрватском се изгубило поређење које се у њима крије, а то је утицало на то да се лакше могла мењати и њихова форма и њихово значење; нпр. реч *певиџа* која се налази у РЈА изведена је у тал. од речи *певе*, *снег*, и значи снежну вејавицу, мећаву. Међутим у Боки Которској ова се реч не доводи ни у какву везу с речју *певе*, која није позната у говору овог краја, и не означаје падање снега, нити ветар са снегом, него ненадну краткотрајну олују са кишом која најчешће настаје у летно доба или у доба које са летом граничи. Само понекад може да с таквом олујом буде и града, у севернијим крајевима и снега. У Дубровнику ова реч има исто значење као у Боки, а мислим да такво значење има по целом нашем приморју. Ова промена значења речи у вези с климатским приликама могла се извршити лакше због тога што је реч била немотивирана. У РЈА за ову реч као и за реч *неверин* дато је значење, али ниједан пример из којег би се то значење боље видело. Каже се да значи „меџава, олуја”. Пошто се међу местима где се та реч налази наводи и *Прчањ* у Боки, значи да према том речнику и ту ова реч има такво значење, што није тачно. Истина даје се и значење „олуја”, али пошто се та реч ставља на друго место, а наглашава етимологија речи [„меџава, изведено од *неве*, т.ј. *снијег*”] добија се утисак да реч значи невреме са снегом. Реч *кашета* у овим говорима не доводи се у везу с речју *каша*, иако постоје обадве речи (*каша* означаје *благајну*, а *кашета* обичан дрвени *сандук*). То је због тога што ту није познат деминутивни суфикс *-etta*, те се не осећа деминутивно значење ове речи, па може означавати и већи *сандук*, и мртвачки, а од ње се може направити и аугментатив: *кашџина*, као и деминутив *кашџица*. Реч *сека* [сеса] не доводи се у везу с придевом *сесо*, *сух*, који у овим говорима није познат, због чега као ни реч *осекати* [*барку*] није мотивирана, па зато може означавати не само стене које вире из мора него и оне које се налазе у великој дубини. Значење глагола *ронцат* intr. impf. [ronzare intorno a qsn.] модифицирано је у: ићи тамо-амо много и с опором. Наравно овде је потребно детаљно познавање значења које речи имају у појединим дијалектима из којих су примљене, да би се закључило у којему се језику померило значење речи, јер и домаћа реч кад постане немотивирана, лако мења своје значење. Осим тога овакве речи без наслона на речи од истог корена могле су доћи лакше под утицај других речи и с њима се мешати. Могле су се лакше добијати нове народне етимологије или мењања речи као у *svegliarino*, *orologio a sveglia*, *будилник* [где се поред речи *жвељарин* добила и реч *жваларин*; ваљда према *жвале*; нар. етимологија којом се замишља да су у њему неке *жвале* помоћу којих издаје звук]; као у *liquore*, *пиће*, *ликер*, где се реч довела у везу са речју *лијек* и схватила као да је постала од те речи; итд.

Од страних речи као и од домаћих изведене су нове речи: демитиви, аугментативи, одређени и неодређени вид придева, перфективни и имперфективни вид глагола и др. Поређење страних и домаћих речи у погледу глаголског вида особито је интересно, јер оно баца светлост на његову природу. Страни глаголи изгубили су способност да према контексту означају једним обликом било који вид и добили су посебне форманте за означавање вида. Онај глагол којему је према његовом значењу био потребан и перфективни и имперфективни вид примљен је као перфективни, а према њему је направљен други са наставком -ава- за импф. вид: *акосијаи*, *акосијаваи* и скоро сви остали свршени са оваквим наставком.

Глагол који означава неко стање или неку трајнију радњу која је по својој природи континуирана или се као такова приказује, а особито ако исказује неко стање или радњу као природјену или стечену особину, добио је имперфективно значење, нпр. *дишндити* [овисити о некоме или о нечему; *dipendere*]; *кунфинаи* с неком земљом [*confinare*; граничити]; *инишндити се* у нешто [*intendersi*; разумевати се] и други глаголи наведени у овом раду.

Несвршени глагол понекад помоћу префикса добија ново лексичко и видско, или само видско значење; *доремућаи* нешто [добући; види у RJA *ремућати*, *вући*]; *избакеићаи* [истући бакетом; бакетат, *baschettare*]; *избаићии* [истући јаје; батит, *battere*]; *исфрегаи* [изрибати под; фрегат, *fregare*]; *изграићаи* [изрендати, нпр. сир; гратат, *grattare*]; *искалкулаи* [израчунати; калкулат, *calcolare*]; *исеиесијаи* [истући месо; пестат, в. стр. 194; друго је *ијесијаи* RJA]; *исекаи* [исцрпсти; сечат, *seccare*]; *ишегаи* [испилати; шегат, *segarre*]; *ишипоркаи* [испрљати; шпоркат, *sportare*]; *искомплиментат се* [из-клањати се; *complimentare*]; *одремућат* [одвући]; *ошугаи* [обрисати; шугат; *asciugare*]; *иобалаи* [по-плесати; мало заплесати; балат, види RJA]; *иобаливаи* [ићи поскакујући]; *иофугаи се* [поуздати се; фидат се у некога, *fidarsi di qcn.*]; *иофумаи* [попушити; *fumare*]; *поконтрестат се* [поречкати се; контрестат, *contrastare*]; *иодесијечити се* [поинатити се; деспечит; *dispettare*]; *ирењескаи* [пренети мамац с једне удице на другу; њескат, [*innescare, vidi*; Рећи стр. пор. у gov. В. Kot.; нањескат RJA]; *иолегаи* [прочитати; легат, читати; види RJA]; *ситомбулаи се* [стрмоглавити се; томбулат се, *tombolare, котрљати се* низ брдо]; *заћакулаи* [забрљати; ћакулат, *ciaccolare*]; *запрешии* [пожурити; прешити, *pressare*]; *зашушурат* [направити буку; шушурат, правити буку, *susurrare*; шушур, *susurrare*] и др. Импф. глаголи, ако означају радњу коју врши одуховљено биће могу добити префикс *на-* сам или са рефл. *се* и тако постати перфективни, са значењем које им дају такви префикси: *наремућат*, -се; *навијајат се* итд. И неки перфективни прости глаголи добили су према нашим глаголима префикс, нпр. *нажонтат*, *прижонтат* [надодати, придодати; *жонтат*, *aggiungere, zontat*]; *скалат*, *скалат се*, *скалават* [спустити, спустити се; *калат, calare*; извођење глагола *скалат* од *scalare* у RJA није тачно; то је

други глагол са другим значењем]. У RJA у којему се редакција ограничила само на оне речи које су се налазиле у одабраној грађи, забележен је мали број ових глагола са афиксима. Нпр. глагол ремућат је забележен само у простом облику ремућати, а овде се налазе и глаголи: *доремућати*; *изремућати*, *наремућати*, *огремућати*, *иоремућати*, *уремућати*, *заремућати*; са експресивним значењем: *доремућати се* [једва сам се доремућао, довукао]. Глаголи на -*иге* [сх. -ити] у неким су случајевима перфективни, а у неким имперфективни. Кад су имперфективни лако добијају префикс и перфективну парну видску форму, али кад су перфективни ретко добијају имперфективну парну форму на -*ивати*. Забележио сам само *ијаривати*, *ијарћивати* [partire; кренути, кретати]. Налази се и *финивати*, од *finire*, али он је у перф. виду добио облик *финут*, *финем*, в. ЈФ XIV 127. Наставак *ну* добио се и у видском пару глагола *скѡсати* — *скѡснути*, али с обзиром на акценат који не одговара акценту других глагола питање је да ли је он постао од *scossare*, као што је објашњен у RJA, или је направљен у српскохрватском језику од именице *скѡс m* [scossa f, трзај, *ib.*] према глаголима *дрмати*, *дрнути*; *трзати*, *трзнути*.

Акцент глагола на -*ат(и)*, -*ам* није бележен, јер је он увек једнак по обрасцу штампѡт, штампѡм; штампѡват, штампѡјем, (у северозападном делу Боке пренесен по правилу новог акценатског система; ту се понегде чује и през. штампѡвѡм). Осим два споменута једину изнимку чине глаголи: *шѡкати*, *шѡкам*; *шѡкнути*, *шѡкнем*; *иѡшѡкати* [succhiare; пити с уживањем; о алкохолним пићима]; *иѡираѡти*, *истѡираѡти* [tirare; потезати, потегнути; у изразу: тирати, истирати за уши]. Глагол *иешкѡти* [rescare] када значи „газити“ [брод мало или много пешка], в. стр. 195, има само импф. вид, а када значи: узимати карту [у игри], онда има обадва вида као и *сѡпѡшѡти* [strisciare; повући картом по столу и тиме у игри дати знак.]

Инфинитив се обично свршава на -*ити*, па је овде тако и бележен; али се понекад чује и облик на -*ити*.

Код именица разликовање дрвета и његовог плода, које се у талијанском исказује разликом у роду речи [дрво мушки род, плод женски] прелазом у наш јазик изгубило се, јер у њему такво разликовање не постоји. Зато страна реч узета у једном роду, мушком или женском, означаје и дрво и плод.

У овом раду* изнесене су речи које се не налазе у RJA. Забележене су у селу Лепетане у Боки Которској [где су сакупљење и речи које се налазе у мојим ранијим радовима „Акцент у говору села Лепетана (Бока Которска)“ ЈФ XIV, исправци у ЈФ XVII, 215 и „Реѡи stranog porekla u govorima Воке Kоторске“ Спом. САН СV]. Наравно, и на овако уском језичком подручју као што је Бока у лексици, као и у другом, има разлика, али се она ипак, особито у погледу значења речи, може посматрати као једна целина.

* Пошто се овај рад и „Реѡи stranog porekla u govorima Воке Kоторске“ међусобно надопуњују, овде се износе штампарске грешке које се налазе у том ранијем раду, изузевши неке мање, очевидније: на стр. 197а

РЕЗИЈУМЕ

О ЗНАЧЕНИИ СЛОВ ИНОЯЗЫЧНОГО ПРОИСХОЖДЕНИЯ
В НАРЕЧИЯХ БОКИ КОТОРСКОЙ

Данная работа тесно связана с работой „Strane reči u govornima Boke Kotorske, Spomenik CV, Београд 1955, того же автора, в которой приведены слова иноязычного происхождения, отличающиеся от слов приведённых в RJA (Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, Jugoslovenska akademija, Zagreb) по форме или по значению. Здесь приводятся слова, которые не содержатся в этом словаре, хотя он и включает иноязычные слова, взятые из многочисленных литературных источников (в отношении Боки Которской, из произведений С. М. Любишы, В. Врчевича; В. Караджича, М. Браjkовича и М. Решетара). Автор стремился дать как можно более точную и более полную картину изменений в значении

27 *pegak ogozio*: madre badeša *mesīo* madrebadēša; 1976 4 *opar mesīo* acar; 20 *marcija mesto* marcia; 198a 45 по *mesto ģ*; 199a 26 *patlidan mesto* patlidžan; 55 tal. *mesto* tal. ballotta; 199b 20 a *mesto* a da; 53 *banden od banditi mesto* banćen od bantiti; 58 *izostaviti*: nagnale ga; 200a 12 *börjelo mesto* bärjelo; 37 *bâštun mesto* baštun; 200b 7 *batio mesto* batilo; 21 *se mesto* se neko; 25 *vatkun mesto* batkyn; 34 *Orašcu mesto* Oravcu; 22 *bačun mesto* bačun; 57 impf.”, *mesto* impf. u (; 201a 13, 26, 31 *đelat mesto* dželat; 26 *bolanda mesto* bolandža; 201b 35 *bulin mesto* bulin; 202a 24 *cimatorijo cimiterij mesto* simitorijo simiterijo; 41 i rečima pom. *mesto* u rečima rom.; 202b 9 *ćiculata mesto* ćikulata; 30 *virâ mesto* vira; 39 *orač mesto* arač; 58 *denigato denegant mesto* denigati denigâm; 56 *destregadûra mesto* destregadûra; 203b 63 je on ga *mesto* ga je on; 204a 5 *fađuo, fađula mesto* fadžuo, fadžûla; 14 *faštidiyu mesto* fastidiju; 204b 8 *makaze mesto* makaza; *drugi mesto* dugi; 37 *hojelica mesto* hvjělica; 205a 11 *izostaviti i*; 30 *fronđata mesto* fronđzata; 31 *franđata mesto* frandžata; 60 *slučaju vokal i mesto* slogu vokal u; 61 *slučaju bi se a ili e mesto* slogu očekivalo bi se a; 64 *izostaviti prvu i poslednju crticu*; 205b 6 *i mesto* u; 15 i reče *mesto* reče: 206b 25 *frastuoso mesto* frastuono; 34 *djometar i djometro mesto* đometar i đometro; 41 *djenâzio mesto* đenâzio; 207a 12 *mu mesto* im; 207b 29 *indovino mesto* indovin; 34 *vidjelo mesto* videlo; 36 *inđinir mesto* indžinir; 208a 42 *razvila mesto* nije razvila; 58 *r mesto* u.; 209b 6 *kandelera mesto* kandelōra; 21 *značenje mesto* značenju; 210a 32 *kasarna mesto* kasarma; 37, 38 *kaštig mesto* kastig; 53 *kàvaleti mesto* kavàleti; 210b *znači mesto* znači svaki; 61 *κρεμάστρα mesto* κρεμάστρα; u *mesto* u arb. 211a 27 *patlidana mesto* patlidžana; 211b 39 *sindirić mesto* sindžirić; 212b 15 *krilo mesto* krklo; *napor mesto* nabor; 213b *leander mesto* leandar; 215a 54 *mitra m* μέτρα *mesto* mitra μίτρα; 215b 4 i, i *mesto* i; 14 *Ovo mesto* ovo; 216a 31 *nešto mesto* rešto; 217a 20 < i *mesto* (=ń); 219b 3 *pasáč mesto* pasadž; 5 *pasadj mesto* pasadž; 220b 25 *pendole m* pendolo; 222a 66 *plovijào mesto* plovijào; 223b 41 *lumaco mesto* lumaca; 44 *značenje mesto* značenja; 224a 7 *dirnuti mesto* dignuti; 226b u 32 *reťku iza reči viho-ljica treba dodati*: u istom značenju) biti nastala mešanjem od vijola, vijolica

слов, которые они претерпевали, войдя в сербохорватский язык. Из примеров видно, что вполне сохранили своё значение главным образом слова с очень узким значением, которые были нужны вследствие большей дифференциации труда, орудий и создаваемых ими произведений, а для более общих и ранее известных понятий имелись слова уже и раньше. Если слово имело несколько значений, оно было усвоено только в одном из них — том, которое было нужно. Только в более редких случаях появилась надобность усвоить слово в нескольких его значениях. Часто иноязычное слово заимствовалось при наличии своего слова с этим же значением или очень близким ему. В таких случаях своё слово задержало прежнее значение, а иноязычное было употреблено для обозначения нового понятия. Так, например, слово *мак* задержало своё прежнее значение: дикий мак (*papaver erraticum*), а слово *папавер* (итал. *papavero*) означает культивируемый мак. В некоторых словах, особенно тех, которые имеют более широкое значение, иногда трудно определить границу между значениями своего и заимствованного слова.

Очень частый случай заимствования слова вызван стремлением к более сильной музыкальной экспрессии. Иноязычное слово подчас было с музыкальной стороны более экспрессивным, чем своё, но и тогда, когда оно не было более экспрессивным по своему звуковому составу, оно воспринималось как более экспрессивное, потому что чувствовалось новым; т. к. не была известна его связь с другими сродными словами вследствие чего оно было совершенно немотивировано, оно воспринималось как необыкновенное, и его звуковой образ сильнее привлекал внимание.

От иноязычных слов, как и от слов своих производились новые слова: уменьшительные, увеличительные, определённая и неопределённая форма прилагательных, совершенный и несовершенный вид глаголов и др. Сравнение слов иноязычного происхождения со словами своими в отношении вида глаголов особенно интересно, т. к. оно проливает свет на его характер. Глаголы иноязычного происхождения утратили способность означать в зависимости от контекста один какой-либо из видов и приобрели особые форманты для обозначения вида. Тот глагол, которому в зависимости от его лексического значения был часто необходим и совершенный и несовершенный вид, усвоен в совершенном виде, а от него произведен другой при помощи суффикса *-āba*-или *-ūba*- для несовершенного вида. Глагол, означающий какое-нибудь состояние или какое-нибудь действие, которое по своему характеру длительно или как таковое представляется, особенно же если он выражает какое-либо действие или состояние как врождённое или приобретённое свойство, такой глагол получил несовершенный вид. Такому глаголу иногда додается префикс с целью придать ему новый оттенок лексического значения или обозначить начало или конец действия или состояния им выраженного, в каком случае он становится совершенным. Все такие глаголы, если означают действие, производимое одушевленным существом или состояние, в котором оно находится, могут получить префикс *на* с рефл. *се* (например: *наремућати се*) и таким образом приобрести значение действия (состояния) производённого в большой мере.